

פנינים מתורת רבינו הגאון
רבי רב הבהו
קרק שליט"א
עידה"ק טבריה ה"ד

יתרו
גליון 43 | תשפ"א

ברש"י עה"פ 'למשה ולישראל' (יתרו י"ח א) מביא לדברי חז"ל שמשה שקול כנגד כל ישראל.

ולבאר דברי חז"ל אלו 'שקול משה כנגד כל ישראל', יש לומר כך, דהנה בגמ' (ברכות מ"ה ע"א) ילפינן, אמר ר' שמעון בן פזי, מנין שאין המתרגם רשאי להגביה קולו יותר מן הקורא, שנאמר 'משה ידבר והאלהים יעננו בקול', שאין תלמוד לומר בקול, ומה תלמוד לומר בקול בקולו של משה.

ובתוס' (שם) מייתי לפי' הרי"ף דמשה הוצרך להגביה קולו שישמעוהו כל השישים ריבוא דישראל, משא"כ הקב"ה באמת הוצרך להגביה קולו רק בכדי שמשה ישמעוהו, אמנם קולו של הקה"ב היה 'חזק מאוד', כדי שיהיה קול יותר חזק מקולו של משה המתורגמן.

היוצא מזה ששקול משה כנגד כל ישראל, היינו שהוצרך הקב"ה להגביה קולו כ"כ, והקול ששמע משה הוא אותו הקול ששמעו כל ישראל.

והסרתני את כפי וראיתי את אחרני ופני לא יראו

וברש"י מביא את דברי הגמ' (ברכות ז' ע"א) אמר רב חנא בר ביזנא א"ר שמעון חסידא מלמד שהראה הקב"ה למשה קשר של תפילין.

ויכא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חתן משה לפני האלהים

וברש"י מביא ומשה היכן היה, עומד ומשמש עליהם

ועדיין הדברים צריכין ביאור מדוע נחלק משה מעמם. ועוד מדוע מדגיש אכילת ה'לחם' דווקא.

אלא ביאורו הוא דסעודה זו 'תודה' היתה, והא תודה באה על הלחם. (א.ה. וכן מלינו כדברי רבינו במשך חכמה כאן).

ובתודה הרי איכא דין דבעינן להביא לכהן ארבע חלות, עד כדי שבגמ' (יעוין במנחות ע"ז ע"ב) מספק"ל היכא דהכהן לא אכל את לחם התודה, אי מותר הלחם לזרים, וזו ההדגשה שאהרן בעצמו אכל מהלחם בכדי לקיים אכילת כהן מלחמי התודה.

ויש עוד להוסיף דבמדרש (מדר"ר כאן) אי' דבאותו היום ירד פעם נוספת מן, לכבוד גירותו של יתרו.

וזו הדגשה שמשה היה עומד ומשמש, דהא המן היה יורד בזכותו של משה, עומד ומשמש היינו בזכות השפעותיו של משה ירד באותו היום פעם נוספת מן.

ויהי קול השופר הולך וחזק מאד משה ידבר והאלהים יעננו בקול

שפה לנאמנים

פניני משא ומתן עם רבינו
זכור את יום השבת לקדשו

זכרהו על היין-קידוש במקום סעודה

בשו"ע (סי' רע"ג ס"ה) כתב המחבר בשם הגאונים דאי שותה יין כדי שיעור רביעית מקרי קידוש במקום סעודה, ויעוין ברמ"א שם שמשמע דיוצא ידי חובתו בכוס קידוש עצמה, אי

המשך בעמוד הבא

'צורת הדלי"ת' הנראית לעין, ולא על הרצועות, ממילא כשנסתלק צורת הדלי"ת נסתלקה הקדושה, כיוון דלא תופס כלל הקדושה ברצועות.

ודקות זו מראה הקב"ה למשה "וראית את אחורי" זהו קשר של תפילין, דהיינו גם אם נראה כלפי חוץ הנהגה של תפיסת רוחניות בדבר גשמי, תדע דאין זה אלא לשעתו ונראה כך כלפי חוץ, אבל באמת אין לרוחניות שום תפיסה בדבר גשמי, כאותה צורת הדלי"ת דתפילין, שמשעה שנסתלק הדלי"ת, לאלתר נסתלקה הקדושה. דלא חל כלל על הקשר הגשמי, כי אם על צורת הדלי"ת הנראית. וזהו ו'פני לא יראו', היינו ליכא לצורה תפיסה באמת על חומר.

מדור 'פניני הפרשה' נודב ע"י ידידנו הנעלה והנכבד אשר עושה אזנו כאפרכסת לתורת רבינו, ה"ה הרבני הנעלה, הר"ר דוד שדה שיחי',
לע"נ אמו הצדקנית מרת דינה בת אסתר ע"ה

והיה מעשה הצדקה שלום-רבינו כופה את עצמו בנתינה לעני שאינו הגון

ידועה בשער בת רבים, הנהגתו הפלאית של רבינו במצוות נתינת צדקה, כהנהגת אחד מן הקדמונים ממש, ומן בוקר ועד ערב, עומדים עליו הנצרכים לבקש מתת ידו, ורבינו לא משיב פניהם ריקם, ונותן לכל אחד מבוקשו במאור פנים ובהצנע לכת, זאת בפרט בעיה"ק 'טבריה', שרבו בה הנצרכים יותר מערים אחרות, וביותר שעד עתה לא קמה בעיר קופה של צדקה מסודרת (חרף ההקדישות הרבים הקיימים בה). הרי שהעול של אותם נצרכים נופל על כתפי רבינו.

וראינו בכתבי הבה"ח מרדכי שלוש שיחי', שהרגיש פעם אחת בלבד ברבינו על אדם אחד שלא יקרב אליו לבקש נתינתו, ולא ניחא ליה בנתינה לאותו אדם, וגופה דעובדא כך הוה, שאותו אחד ידע בו רבינו שאין משתמש בכספי הצדקה לדברים הגונים וד"ל, ושאל הבה"ח מרדכי הנ"ל לרבינו א"כ אמאי נותן לו 'צדקה'. והשיב לו רבינו דבשעה שמבקש אותו אדם יש לי ניסיון לדחותו, ועל זה חייב אני לכפות את יצרי, ולכפיית היצר בצדקה ליכא שיעור כלל, וגם לאדם שאינו הגון צריך לכפות א"ע וליתן, והדברים נוראים ומבהילים.

'דעת חכמה ומוסר' נדבת ידידנו הנעלה רודצ'ח הרבני הנעלה הנגיד רבי חיים אריה בן פריידא גיטל-בולטימור לרגל הישועה הפלאית

שראה בברכתו של רבינו.

שפה לנאמנים - המשך

עצמה. הלא לקידוש סגי במלא לוגמיו לשתיית כוס קידוש,

ומה ששותה אח"כ עד כדי שיעור רביעית, יצטרף לשיעור חדש של שתיית כוס נוספת, מידי דהוה בבור תשעה טפחים שבא אחר וחקקו לשיעור עשרה, דמתייחס כל הבור לאחרון שחקקו לשיעור עשרה.

וחילק רבינו דבור אין דין דכל הבור יהיה שלו, אלא דחותמת שם מזיק דבור יקרה על שמו זה סגי באותו טפח שחפר והפך את הבור לבור מזיק.

משא"כ בסוגיין דבעינן למעשה שתיית רביעית יין בכדי להחשיבו ל'קידוש במקום סעודה'. צריך לשתות כל הרביעית לחודה ולא סגי במה שמוסיף בשתיית היותר ממלא לוגמיו. דההוספה לא הופכת את השם של מעשה השתיה כולו.

וואף כתב זאת זכ"ק וזיקש מעמנו לחזור שוב ושוב על החילוק מתוך מה שכתב, כדרכו צעת האחרונה, לתלמידיו היוכדים לכוף דעתו, ככלי שיכארו מתח"י דברים מדויקים, וחתם בחתימה מצהילה דברי ה..... עד כדי שנסתנו פניהם של הנוכחים בחדר, ואמרנו לו שאכן שנית הסוס הוא שיתן נשמן קלת יותר משנית רבינו).

ולכאורה צריך ביאור מה מיוחד בקשר של תפילין שאותו הראה הקב"ה למשה?

והנה מצינו במרדכי (מנחות ל"ה ע"ב) שכתב דלשיטת רש"י דמאי דבעינן צורת דלי"ת בקשר של תפילין, הוי מדאורייתא.

ולכאורה לדבריו קשה קושיית התוס' (שם), דהלא בגמ' בסוף מגילה נתבאר, דרצועות הוו רק כתשמישי מצווה, ולא חלה בהם קדושת תשמישי קדושה דחמיר טפי, וא"כ היאך סבירא ליה להמרדכי דחל בהם קדושה לגמרי.

ותירצו האחרונים דהגמ' במגילה מיירי דכבר נפסק הקשר ובטלה צורת הדלי"ת וממילא נשאר רק רצועות והם רק תשמיש דמצווה ולא גוף המצווה שיהיה בו דין תשמישי קדושה.

ולפי זה יוצא לדברי המרדכי ד'חלות' הקדושה אינה על הקשר המציעות שרואים בעין, כי אם על

דעת

חכמה ומוסר

שותה רביעית. והאחרונים שם (ט"ז וב"ח ועוד) פליגי וס"ל דצרכים 'רביעית' אחרת בכדי לצאת יד"ח של 'קידוש במקום סעודה', ואמר רבינו דלכאורה נראה כסברת הרמ"א, דהא מספק"ל בגמ' (ערכין י"ב ע"א) היכי דהביא נסכי הקרבן ללא הקרבת הקרבן, אי טעון שירה או לא. (כגון שהביא קרבנו ולמחרת הביא נסכו). ובגמ' מבאר הספק אי אמרי' שירה רק על היין, או דבעי אכילה ושתייה. (הקרבת הקרבן וניסוך היין).

ולכאורה בסוגיין מצינו דבעינן דווקא יין ולא פירות וכו', אף דהיה מקום לומר דדווקא יין משום דסעיד (יעויין בגמ' ברכות מ"ה ע"ב), אמנם כאן בעינן לקביעות סעודה ולגבי קביעות סעודה וודאי דפירות עדיפי. אלא ע"כ צ"ל דפליגי בצדדי הגמ' שם בערכין אי קידוש על היין מקרי שירה על היין, או דבעינן דווקא אכילה ושתייה. ולהשיטות דס"ל דסגי ברביעית יין לחודה ס"ל דסגי בשירה על היין, ובזה סגי בכוס הקידוש לבד.

ועוד יש לעיין לאותה שיטת האחרונים (שם בשו"ע) דס"ל דבעינן כוס רביעית אחרת ולא יוצ"ח בכוס הקידוש

הדפסת העלון לע"נ רבני טבריא:

רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי חיים בן רבי יצחק סמאג'א זצ"ל

רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי יעקב חי בן רבי ברוך זריהן זצ"ל

מייסד ת"ת ביבאס, הצדיק החכם רבי רפאל ביבאס זצ"ל

